

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XLVI): science sans conscience ... - dușmani câtă frunză și iarbă! - critica civilizațiunii moderne
- datorie a presei serioase și independente?

Anul Iorga
Anul sămănătoristilor

science sans conscience n'est que ruyne de l'ame

Numai într'o atmosferă prihicește puternică, întăritoare, priincioasă pot cei buni să devină și mai buni ...

Ce-i aia "profesionist literar", stăpîne?

De zeci de ani suntem batjocoriți, în fel și chip pentru „superstițiile” noastre: suntem proclamați „obscuranțiști”, în politică „reacționari” și „retrograzi”. Ungurii ne numesc slugi ale Vienei ...

Aurel C. Popovici
1863 1917

a promovat restructurarea imperiului Austro-Ungar

autorul are o seamă de admiratori fanatici și dușmani câtă frunză și iarbă o datorie a presei serioase și independente, să țină în curent publicul și cu fenomenele neobicinuite ale vieții intelectuale.

NAȚIONALISM sau DEMOCRAȚIE?

șagunism - tribunism - sămănătorism

un organism social
prin cultură

Articolul „Școala de caractere” a apărut în revista literară săptămânală „SĂMĂNĂTORUL”, anul al VIII-lea, nr. 10 din 8 martie 1909; continuăm reproducerea: «O cultură superioară, cu drepturile pe cari le comportă, nu e decât pentru cei ce le merită, dacă e ca drepturile acestea să nu compromită întreaga cultură națională. – O asemenea cultură nu se poate da decât sufletelor alese, minților cuprinzătoare, elementelor cari prin caracterul și mintea lor dovedesc că pot și vor să-și asimileze în mod real o cultură mai distinsă. **Numai într'o atmosferă prihicește puternică, întăritoare, priincioasă pot cei buni să devină și mai buni. Alminteri ei însuși cad la nivelul celor slabi de înger, ei însuși se strică, cum se zice.**

Ceea ce firește nu vrea să zică că nu ar fi putând deveni cu toții azi-mâne licențiați și deci oameni „culți” ... de „știință” ... Se pare că la această știință s'o fi gândind Rabelais când zicea că „science sans conscience n'est que ruyne de l'ame”. Va fi vorbit din experiența propriei sale vieți. Aurel C. Popovici».

Considerat cel mai imaginativ scriitor al Renașterii, Rabelais a susținut că „Înțelepciunea nu poate intra într-o minte rea, iar știința fără conștiință este ruina sufletului”. În revista „Sămănătorul” pe lângă „Cugetări” apăreau și „GLUME”. Publicăm rubrica din nr. 35 (30 august 1909), pentru contribuția la înțelegerea mai profundă, a filozofiei existenței umane: «-**Ce-i aia „profesionist literar”, stăpîne?** Întreabă o calfă pe croitorul X, care liferează costume cu plată postumă unui grup de tineri scriitori, toți băieți buni, dar cu doi bani - în trei pungi, de bogați ce sunt.

Ce să fie? Ia niște **profesioniști în așteptarea veșnică a produsului profesiunii lor!**

*** Un mic custode al unei mari Academii spunea încântat la Cafeneaua Boulevard, prietenilor săi de literatură:

Bravo băieți! Sunteți chemați să îndepliniți o reformă epocală în istoria statutelor societăților românești.

-Oare? Insistă unul, mai curios.

-Păi, veți redacta cele mai literare statute, dacă veți înjgheba societatea voastră.

-Dar dacă ea va rămânea numai pe hârtie?

-Ce-are a face? Statutele ei tot se vor tipări. Nu?

***Mare zarvă într'un cerc literar, pe chestia tinerilor și bătrânilor în mișcarea literară. După ce să se socotească vârsta? După numărul de volume? După vârsta autorului? După lipsa lui de fecunditate? După numărul dușmanilor lui? După premiile încasate? După iluziile înmormântate? Ori după ce?

-Apoi, mai bine **după cantitatea volumelor adăpostite la anticari**, observă omul, care întrunește sufragiile tuturor».

În revista „Sămănătorul” anul IX, nr 23, din 6 iunie 1910, apărea articolul lui Ioan Scurtu, cu titlul „NAȚIONALISM sau DEMOCRAȚIE - O critică a civilizațiunii moderne, de Aurel C. Popovici”:

«Sub acest titlu, d. Aurel C. Popovici strânge, într'un volum, parte mare din articolele d-sale, publicate mai întâiu în revista „Semănătorului”, adăugându-le câteva inedite. Precum constată autorul însuși, cartea d-sale cuprinde **o critică a civilizațiunii moderne, mai ales sub raportul politicei, al filosofiei religioase morale și al răspândirii cunoștințelor în tinerime și în public**. Dar problemele, extrem de interesante, pe care le tratează d. Aurel C. Popovici, se referă în chip special la viața noastră politică și socială. Astfel, opera câștigă o îndoită importanță pentru cărturarul român.

N'am citit nimic asupra cărții d-lui Aurel C. Popovici, deși ea s'a tipărit de aproape o lună; iar **autorul are o seamă de admiratori fanatici și dușmani câtă frunză și iarbă ori mai bine zis ... câtă cerneală și hârtie**. Într'adevăr, nu apărea articol de a-l d-sale în „Semănătorul”, fără ca să provoace o avalanșă de polemice. În privința asta au rămas de pomină răspunsurile d-lui C. Stere, cel mai aprig adversar de idei al d-lui A.C. Popovici, pe care de groază, de sigur - l-a asemănat cu'n „**vulcan în plină erupțiune**”. Dar, poate că adversarii concepțiunilor, pe cât de originale, pe atât de puternice, ale d-lui Popovici, vor fi studiind cartea cu deamănuntul, vor fi „puricând-o”, ca să ne dea și dâșii un volum de răspunsuri. Dacă ar fi așa, n'ar fi rău de loc. **Discuțiunile de idei, chiar și cele mai violente, sunt de preferit tuturor sforilor și cancanurilor personale**. În orice caz, este caracteristic că nu s'a scris încă nimic despre cartea cea mai nouă a uneia din cele mai viguroase individualități în viața politică a neamului românesc de pretutindeni. Și faptul se explică. D-l Aurel C. Popovici face parte din rasa restrânsă a marilor cugetători tăcuți, inclus și în sine, cari isbucnesc foarte rar, dar cu atât mai zguduitor, iar atuncea se face în jurul lor tăcerea ... uimirii. Se miră lumea, deprinsă cu zaharicale intelectuale ori literare, de unde se prăvălesc, fulgerile și trăsnetele, furtunile și **șuvoaiele de argumente ale uriașului ... nepopular**. * În tăcere, în isolare de sihastru cu o abnegațiune unică în felul ei, d. Popovici a meditat un sfert de veac asupra problemelor vitale ale

civilizației moderne, în legătură cu **desvoltarea spiritului public la noi**. Astăzi, când totul s'a încheiat într'un sistem de granit, d-sa nici nu mai are răbdare să argumenteze, ci afirmă categoric. Dar numai simandicoșii științifici, numai Don Juanii cugetărei politice s'ar putea formaliza de această atitudine hotărâtă a omului care a închinat o viață întreagă cercetătorilor asupra vieții obștești, asupra adevărului, de care nu face niciodată paradă. În Apus, oamenii de temperamentul și de valoarea masivă a d-lui A.C. Popovici sunt primiți cu tot respectul întregii lor personalități, până și de aceia cari nu le admit felul de a vedea. **Acolo există, ca o supremă cucerire a culturii sufletești, înțelegerea pentru marile individualități umane.**

La noi, d. Popovici va fi însele și respectat, cu opera sa abia pe încetul, pas cu pas, moment cu moment. Târziu de tot se va dumeri **obștea cetitorilor**, deprinși cu clișeele moderne ale cugetărei politice, asupra întregului d-sale sistem.

Este, însă, **o datorie a presei serioase și independente, să țină în curent publicul și cu fenomenele neobicinuite ale vieții intelectuale.** Și este o necesitate ca tocmai **spiritele profund și cinstit critice ale unui neam** să găsească drum deschis către mintea celor mulți, cari unul fiecare pot judeca mai drept, decât toți împreună, în corul improvizat al așa ziselor „opiniuni generale”. Ar fi de lămurit încă un lucru, înainte de-a discuta mai deaproape ideile d-lui Aurel C. Popovici.

Voi fi cu totul obiectiv, lăsând în această privință să ne vorbească autorul însuși. Ceea ce ne va spune, sunt confesiunile prețioase ale unui om întreg, cugetător întreg, Român întreg. „Mai toți adversarii mei m'au acuzat pentru stilul „violent” față de ei și de amicii lor de idei. Iată ce am de răspuns: din junețea mea, de acum douăzeci și cinci de ani, asist, zi de zi, la o luptă crudă fără conținere, în contra credințelor și convingerilor mele celor mai scumpe, în contra tuturor idealurilor vieții mele întregi: ale mele, precum și ale altor 11 milioane 999.000 de Români și de creștini ca mine. **De zeci de ani suntem batjocoriți, în fel și chip pentru „superstițiile” noastre: suntem proclamați „obscuranțiști”, în politică „reacționari” și „retrograzi”. Ungurii ne numesc slugi ale Vienei, în România e vorba de „ișlicari” și de „strigoii” ai poporului.**

Un profesor universitar, un zoolog, a îndrăznit să ne spună, acum doi ani, într'o revistă din Capitală, că **a pomeni de Dumnezeu este semnul celei mai crase ignoranțe”**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xlvi-science-sans-conscience--dusmani-cata-frunza-si-iarba-critica-civilisatiunii-moderne-155215.html>

În: *Tribuna*, 17 noiembrie 2020